

موضوع:

نماز: ۱/ (فقه و حقوق: ۳۴۹)

گروه مخاطب:

- تخصصی (طلاب دانشجویان)

- عمومی

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۱۶-۱

مسلسل انتشار (چاپ اول و باز چاپ): ۶۹۴۲

زینالزاده، هادی، ۱۳۵۸ -

تجوید نماز: مطابق با فتاوی مراجع عظام / هادی زینالزاده (خوبی). - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۹۱.

[۱۲۴] ص. - (مؤسسه بوستان کتاب: ۲۱۱۶) (فقه و حقوق: ۳۴۹، نماز: ۱۸)

ISBN 978-964-02-168-6

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

Hadi Zinalladeh, Tajwid for prayer

ص. ع. به انگلیسی:

کتابنامه: ص. [۱۱۹] - ۱۲۰ همچنین به صورت زیرنویس.

چاپ سوم: ۱۳۹۷.

۱. قرآن - قرأت - راهنمای آموزشی. ۲. قرآن - تجوید - راهنمای آموزشی. ۳. نماز - راهنمای آموزشی. الف. دفتر

تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ب. عنوان. ج. عنوان: مطابق با فتاوی مراجع عظام.

۲۹۷/۳۵۳۰۷

ت ۳ ۹ ز ۱۴۷/۷ BP

شماره کتابشناسی ملی: ۲۷۸۲۵۷۰

۱۳۹۷

تجوید نماز

مطابق با فتاوی مراجع عظام

هادی زینالزاده (خویی)

بُستانِ کتب

تجوید نماز

مطابق با فتاویٰ مراجع عظام

• نویسنده: هادی قزوینی زاده (حوی)

• ناشر: مؤسسه پرستار کتاب

(مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)

• چاپ و صحافی: چاپخانه پرستار کتاب

• نوبت چاپ: سوم / ۱۳۹۷ • شمارگان: ۶۰۰ • بها: ۱۰۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است

printed in the Islamic Republic of Iran

♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفه‌ای)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۳۷۷۴۲۱۵۵-۷، شماره: ۳۷۷۴۲۱۵۴، تلفن پخش: ۳۷۷۴۳۴۲۶

♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)

♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۶۹۸۷۰۰۶۶

♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع یاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی مشهد، حراسان رضو، تلفن: ۳۲۲۳۳۶۷۲

♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۱۲۰۳۷۰

♦ فروشگاه شماره ۵ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، تیش خیابان ارم، سن: ۳۷۷۴۲۱۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS): با ارسال شماره همراه خود به ۲۱۵۵-۱۰ و یا ارسال درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: <http://www.bustaneketab.com>

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

• اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب: مهدی محدثی • سرویس‌استار: ابوالفضل طریقه‌دار • ویراستار: علیرضا سالوند • چکیده عربی: خلیل المصامی • چکیده انگلیسی: حبیب داوری • فوفا: مصطفی محبوفی • اصلاحات حرفه‌نگاری: مصطفی عمکری‌نسب • صفحه‌آرایی: مؤتمن نقرلو و احمد مؤتمنی • کنترل نمونه‌خوانی: محمدجواد مصطفوی • نمونه‌خوانی: سیدکاظم رشوی • کنترل نقش صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی‌منش • کارشناس طراحی و گرافیک: مسعود نجابتی • طراح جلد: حسین میرزایی • اداره آماده‌سازی: حمیدرضا تیموری • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی

رئیس مؤسسه
محبوب‌آفر تماری

زیبایی عایش، تقدیم به زیباترین نمازگزار هستی

www.Ketab.ir

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۷	درس یکم: ارتباط تجوید با نماز
۱۷	الف) تجوید
۱۸	ب) نماز
۱۸	اذکار نماز
۱۹	اذکار مورد بحث کتاب
۲۰	پرسش
۲۰	تمرین
۲۱	درس دوم: تکبیرة الاحرام
۲۲	نکته
۲۳	پرسش
۲۳	تمرین
۲۵	درس سوم: قرائت
۳۲	پرسش

۳۳	درس چهارم: وجوب ادغام
۳۴	ذکر رکوع
۳۴	ذکر سجده
۳۴	ذکر تشهد
۳۵	ذکر سلام
۳۵	رعایت لحن عربی در نماز
۳۵	رعایت لحن غیر واجب تجوید در نماز
۳۶	جواب یادگاری تجوید نماز
۳۷	پرسش و پاسخ
۳۹	درس پنجم: اتمام کلام قرائت
۴۳	درس ششم: نماز جماعت و تجوید نماز
۴۶	جهر و اخفات
۵۱	درس هفتم: آشنایی با علامت‌ها (۱)
۵۱	حرکات کوتاه
۵۲	سکون یا
۵۴	تمرین
۵۵	درس هشتم: آشنایی با علامت‌ها (۲)
۵۵	تشدید
۵۷	مَدّ
۵۸	تمرین
۶۱	درس نهم: آشنایی با علامت‌ها (۳)
۶۱	تنوین
۶۲	توضیح ادغام
۶۳	تمرین

۶۵	درس دهم: وقف (۱)
۶۵	تعریف وقف
۶۵	الف) کجا وقف کنیم؟
۶۶	ب) چگونه وقف کنیم؟
۶۸	پرسش
۶۹	درس یازدهم: وقف (۲)
۶۹	سک
۷۳	پرسش
۷۵	درس دوازدهم: وقف
۷۵	الف) از کجا باید شروع کرد؟
۷۵	ب) چگونه باید شروع کرد؟
۷۷	انواع همزه وصل و نحوه اتصال به آنها
۷۹	تمرین
۸۱	درس سیزدهم: آشنایی با دستگاه تکلم
۸۲	نحوه تولید حروف
۸۴	پرسش
۸۵	درس چهاردهم: اهمیت مخارج حروف
۸۸	پرسش
۸۹	درس پانزدهم: مخارج حروف (۱)
۹۰	مخرج سه حرف «ث»، «ذ» و «ظ»
۹۰	حرف «ص»
۹۳	تمرین
۹۵	درس شانزدهم: مخارج حروف (۲)
۹۵	حرف «ط»

- ۹۶ حرف الاض
- ۹۷ حرف الاع
- ۹۸ حرف الاح
- ۹۸ حرف الاغ
- ۹۹ حرف الوا
- ۱۰۰ تمرین
- ۱۰۱ س هم، منخرج حروف (۳)
- ۱۱۰ تمرین
- ۱۱۳ درس هجده بر من از سوره‌ها و اذکار مستحبی
- ۱۱۷ کارنامه قرائت
- ۱۱۹ کتاب‌نامه

مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَي خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ وَ
اللَّعْنُ عَلَي أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ.

هرگاه با مسئله تجوید مباره مواجه می‌شوم یاد کتاب فضیلت‌های فراموش‌شده می‌افتم؛ با این تفاوت که در این جا بحث از فضیلت نیست، بلکه مسئله مهم‌تر از این‌هاست. به همین دلیل شاید بهتر بود نام این کتاب را «فریضه^۱ فراموش‌شده» می‌گذاشتم.

وقتی در شهرهای مختلف، در مساجد دور و نزدیک با مردم کوچه و بازار یا برخی متدینان، حتی تحصیل‌کردگان برخورد می‌کنم، متوجه نطلبیت نماز - این فریضه بزرگ الهی - می‌شوم و این که چگونه برخی از ما مسلمانان در محافظت از نور چشم^۲ پیامبر ﷺ سستی می‌کنیم.

همان نمازی که روزگاری بر زبان شیوای پیامبر رحمت ﷺ جاری می‌شد.

۱. فریضه: واجب.

۲. پیامبر ﷺ: خداوند روشنی چشم مرا در نماز قرار داده است. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۴۱).

لبان مبارکش شکوفه می‌زد؛ آن‌گاه چشمان زیبایش را نورانی می‌ساخت و سپس به سوی معبود ازلی پرمی‌کشید!

آری، همان نماز اکنون بر برخی زبان‌های نارسا گیر می‌کند و هنگام عبور از لب‌ها سبکدردی می‌خورد و قبل از این‌که نورش چشم‌ها را روشن سازد، پیش قدم‌ها خاک می‌شود! آیا ما می‌توانیم خود را وارثان شایسته‌ای برای نماز بدانیم؟

بیال نکند بحث‌مان درباره حضور قلب و نجواهای عارفانه است. بحث ما درباره چنین است، که خیلی‌ها آن را پیش پا افتاده می‌دانند و ترجیح می‌دهند به جای توجه به آن به فکر افزایش خشوع و خضوعشان در نماز باشند:

- آخه چه اهمیتی دارد. من که نمازمو سه وقت می‌خونم. خیلی هم سعی می‌کنم حواسم پرت نشه. دیگه چه فرقی داره که ضاد رو فارسی بگم یا عربی؟ برا خدا که فرقی نداره!

- از من گذشته دیگه، نمی‌تونم یاد بگیرم. کربا هست یادم بده!
- مگه تلفظ عربی با فارسی فرق می‌کنه؟

این‌ها نمونه‌ای از پاسخ‌هایی است که هنگام پرسش از این فریضه فراموش‌شده می‌شنوید. به راستی چرا باید تلفظ حروف این قدر مهم باشد: مگر همه انسان‌ها را نیافریده است. مگر همه انسان‌ها با اذن و قدرت پروردگار سخن نمی‌گویند. پس چرا حتماً باید با تلفظ عربی نماز خواند؟ آن هم نه به صورت اختیاری بلکه به صورت وجوبی، که اگر رعایت نشود نماز باطل خواهد بود. پاسخ به این سؤال مجالی دیگر می‌طلبد و در کتابی مستقل باید مطرح شود؛ اما ما سعی می‌کنیم پاسخی اجمالی به این سؤال بدهیم.

قرآن کریم به صورت کلمه^۱ نازل شده و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مأمور به برقراری ارتباط کلامی^۲ با خداوند عالمیان شده است؛ در معراج، خداوند به وسیله خلق کلمات با پیامبرش ارتباط برقرار کرده است و دست آخر این که خداوند با اعطای نعمت تکلم بر انسان منت می گذارد: ﴿الرَّحْمَنُ، عَلَّمَ الْقُرْآنَ، خَلَقَ الْإِنْسَانَ، عَلَّمَهُ الْبَيَانَ﴾^۳.

کلمات است که بین انسان ها انس و الفت یا کینه و نفرت ایجاد می کند. کلمات است که با حفظ تجربیات انسان، او را از موجودی شصت - هفتاد ساله به موجودی هزار ساله تبدیل می کند. انسان با کلمات، هیجانات روحی - عاطفی خود را تخلیه می کند. انسان ها با کلمات همدیگر را می شناسند.^۴ هنگام دعوا اگر طرفین ناسزاهای یکدیگر بسنوند یا در قالب کلمات نامفهومی بشنوند، هیچ عکس العملی نشان نمی دهند؛ اما به محض این که کلمات به گوششان برسد فوراً عکس العمل نشان می دهند. پس کلمات سرنگشته ای الفاظ خشک و بی روح نیستند، بلکه قادرند انسان را به حرکت در آورند و او را با خود به عالم معانی پرواز دهند.

کلام و کَلِم از «كَلَم» گرفته شده که در زبان عربی به معنای زخم و جرح است؛^۵ زیرا همچنان که زخم، پوست را می شلاند و اثری ماندگار بر آن می گذارد، کلام نیز تأثیری غیر قابل انکار بر روح و روان انسان به جا می گذارد.

۱. بزرگترین معجزه آخرین فرستاده خداوند، نه عصاست و نه ازدها، نه ناقة است و نه پرند؛ بلکه معجزه خاتم الانبیاء چیزی است از جنس الفاظ و کلمات.

۲. در قالب نماز.

۳. الرَّحْمَن، آیات ۱ - ۴.

۴. عیب و هنرش نهفته باشد.

۵. تا مرد سخن نگفته باشد.

۵. تاج العروس من جواهر القاموس، ماده «کلم».

چه بسا اثر کلام از زخم ظاهری بیشتر باشد. از این روست که شاعر می‌گوید:

جراحاتُ السنان لها التَّنامُ ولا يَلْتامُ ما جَرَحَ اللِّسانُ^۱

زخم‌هایی که با دندان ایجاد شود خوب‌شدنی است. اما زخمی که از

ناحیه زبان باشد خوب نمی‌شود.

تأثیر و خاصیت کلمه و کلام، بحثی بسیار گسترده است؛ اما چیزی که می‌توان بدان اشاره کرد این است که هر کاری شرایط و لوازم خود را می‌طلبد تا نتیجه مطرب را دهد. کسی که می‌خواهد دیواری را بنا کند شرطش این است که ابتدا پی دیوار را محکم کند و بعد از آن تک تک خشت‌ها را درست بر روی هم سوار کند. در صورتی که این شروط رعایت نشود، اگرچه کار انجام خواهد شد و فرد زحمت فراوان را متحمل خواهد گردید و در عین حال مصالح مصرف خواهد شد، اما دیواری که ساخته نخواهد شد که مورد اعتماد و توجه سازنده بوده است.

خشت اول گر نهد معمار کج تا ثریا می‌رود دیوار کج

پس صرفاً تحمل زحمت، انسان را به نتیجه نمی‌رساند؛ مگر این‌که شخص کاملاً اصول کار را رعایت کند و گرنه در فرو ریختن یک دیوار همین کافی است که خشت اولش کج نهاده شود، باقی خشت‌ها حتی اگر درست هم بنا شوند، عاقبت چنین دیواری نابودی است و برای صاحبش زحمت بی‌فایده و وقت تلف‌شده و مصالح به هدر رفته باقی خواهد ماند.

شاید تا به حال برایتان اتفاق افتاده باشد که نمازی را در گرمای سحرما زحمت خوانده باشید و بعد از تمام‌شدن متوجه شوید که وضو نداشته‌اید یا

۱. همان، ماده «کلم».

وضویتان باطل بوده و به دنبال آن آهی کشیده‌اید و تمام عضلاتتان شل شده به گوشه‌ای تکیه داده‌اید؛ چرا که زحمت کشیدید، کار انجام دادید ولی نتیجه دلخواه را نگرفتید.

تجوید نماز نیز چنین است؛ ممکن است کسی وضوی کاملی بگیرد و نماز را با حضور قلب کامل بخواند و رکوع و سجودش را طولانی هم بکند، ولی از تجوید نمازش غافل باشد. او آنچه به دست خواهد آورد، چیزی غیر از نماز و اثر نورانی آن است. و البته مهم هم نیست که عالم یا جاهل به مسئله بوده؛ زیرا تأثیر کلام بر نفس از آن، بکونی است. چاقو، هم دست آدم عاقل را می‌برد و هم دست کودک جاهل را و رقی بینشان نمی‌گذارد؛ زیرا هر شیء تیزی تکویناً برنده است کلامی هم که درست از معرجش ادا نشود، حق اثرگذاری ندارد.

بنابراین اگر کسی شب تا صبح هم نماز بخواند ولی کلمات را درست ادا نکند، نورانیت و قرب معنوی را که از این سرچشمه حیح است، به دست نخواهد آورد. بگذارید بیش از این عنان قلم را بر سبزه‌های سخن بسیار است. آنچه این مقدمه قصد بیان آن را داشت، اشاره‌ای بود بسیار مختصر به فلسفه تجوید نماز تا طالبان را سود دهد و عالمان را یقین افزاید.

اما مطالعه این کتاب به کسانی توصیه می‌شود که حوصله یا وقت فراگیری کامل تجوید را ندارند، یا محدوده‌ای از تجوید را که در کتاب بدانند، می‌دانند است نمی‌دانند، یا کسانی که قصد ندارند قاری قرآن شوند و تنها می‌خواهند نمازهای اول وقت خود را با نماز امام زمان علیه السلام به پرواز در آورند. این کتاب بر آن است تا فقط به آن مقدار از تجوید بپردازد که رعایت آن از نظر مراجع عظام در نماز لازم است. از این رو ضمن خودداری از طرح مباحث کامل و دقیق تجوید، قصد دارد تا با بهره‌گیری از روشی جدید، سرعت یادگیری را بالا برد. البته با توجه به

این که رویکرد کتاب آموزشی و در سطح عمومی است، گاه مطالبی برای استفاده اساتید نیز ذکر شده که غالباً در پاورقی ها آمده تا از پیچیدگی مباحث جلوگیری شود.

پایان خداوند را شاکرم که پس از چند سال، توفیق اتمام این اثر را عنایت فرمود و از تمامی کسانی که در فراهم آمدن این اثر مشوق و یاری رسان بودند تشکر و نمایم. امیدوارم عزیزان، نگارنده را از انتقادات و پیشنهادهای خود محروم نفرمایند و چنانچه نقصی یافتند، حقیر را لایق اهدای آن بدانند، بنا به فرمایش و حدیث شریف امام صادق علیه السلام که: «أَحَبُّ إِخْوَانِي إِلَيَّ مَنْ أَهْدَى إِلَيَّ عُيُوبِي».

وَأَخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

تابستان ۱۳۸۹

قم - هادی خونی